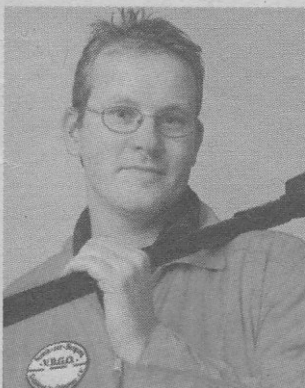

Archeoloog

Wijchenaar Laurens Flokstra werkt in zijn dagelijks leven als archeoloog voor bureau RAAP. In zijn vrije tijd speurt hij, in een internationaal team, naar vermiste soldaten. De technieken zijn hetzelfde als in de archeologie, maar het doel is anders. En vooral de impact van het werk raakt een diepere emotionele laag. Nabestaanden kunnen alsnog afscheid nemen van vader of opa. „De familie zette een foto van de gesneuvelde neer en brandde kaarsjes. Dan weet je dat je heel wat oprakelt.”

Speurders in actie na val van de Muur

De 'Verein zur Bergung Gefallener in Osteuropa' (VBGO) is vooral actief geworden nadat het IJzeren Gordijn was weggeschoven. Pas toen kwamen Oost-Duitsland en Polen als zoekgebied in beeld. Informatie over de VBGO is te vinden via de site: www.vbgo.de Mensen die mogelijke locaties van vermiste militairen willen doorgeven, kunnen contact opnemen met Laurens Flokstra: lmflokstra@hotmail.com. De informatie wordt vertrouwelijk behandeld.

door
Peter Deurloo

peter.deurloo@gelderlander.nl

Met zijn metaaldetector struint hij over de eindeloze velden. Wijchenaar Laurens Flokstra (35) laat de foto's zien. Akkers zover het oog reikt. Bossen zonder einde. Hij zoekt naar dat ene piepje in zijn koptelefoon op al die vierkante kilometers.

Een detectorpiepje dat veroorzaakt wordt door een oude, verroeste helm, een militaire riemgesp of een identiteitsplaatje van een soldaat. Want Flokstra werkt voor de *Verein zur Bergung Gefallener in Ost-Europa* (VBGO).

Zo ongeveer eens in de maand krijgt de archeoloog een oproep om mee te gaan met een team speurders naar vermiste soldaten. Duitsers, maar ook geallieerden. Soms in Oost-Duitsland of Polen, soms wat dichterbij huis, zoals in de Belgische Ardennen of het Saarland.

„Het maakt niet uit of de soldaten Duitsers, Engelsen of Amerikanen zijn. Het zijn allemaal mensen. Wij proberen hun identiteit te achterhalen. Hun nabestaanden en de VBGO willen hen een waardig graf geven. De VBGO krijgt tips van veteranenverenigingen en particulieren die denken te weten waar gesneuvelden liggen. Of van particulieren die per toeval iets ontdekken.”

De Duitse vereniging heeft meer dan tweehonderd leden die met donaties het werk mogelijk maken. Binnen dat ledenbestand is er een actieve opsporings- en graafgroep van dertig mensen. Per opsporingsklus gaat er meestal een team van een man of drie aan het werk. De meeste speur-

ders zijn Duitsers. Maar er zijn ook Polen, Fransen, Zwitsers en Nederlanders bij. Behalve Flokstra gaat het om Harald Kryszat en Harm Groetelaers. Zij introduceerden Flokstra enkele jaren geleden bij de Duitse club.

Flokstra is als archeoloog een uitzondering. „Het zijn mensen uit allerlei beroepen.” De Wijchenaar was wel van harte welkom nadat hij zo'n tweeënhalf jaar geleden zijn grondradar had gedemonstreerd. Dat is een apparaat waarmee ondergrondse structuren kunnen worden bekeken. Voor de VBGO was het een nieuwe techniek.

„Als de bodem is verstoord en anders is dan de omringende grond, doordat er bijvoorbeeld ooit gegraven is, kun je dat zien. Zeker in combinatie met een metaaldetector en sleuven graven met een kraan, is de radar zeer bruikbaar voor dit werk.”

Het begon voor Flokstra als een avontuur. „Ik houd als archeoloog natuurlijk wel van wroeten in de grond en ik had belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog. Ik heb een oude jeep uit die tijd. Het buiten zijn en de spanning spraken me aan.”

Vele tienduizenden autokilometers en flink wat opgravingen later is het vrijwilligerswerk veel meer geworden.

„Als je geconfronteerd wordt met nabestaanden dan gaat het leven. Zo was er een familie die letterlijk vader of opa kwam ophalen. Je voelt het persoonlijk leed van die mensen, die uit een heel ander deel van Duitsland kwamen dan waar die soldaat lag. Ze vertelden dat die man helemaal niet in het leger wilde. Maar hij moest. De familie zette een foto van de gesneuvelde neer en brandde kaarsjes. Dan weet je dat je heel wat oprakelt, dan ga je wel even nadenken.”

Deze soldaat werd, net als veel van zijn strijdmakkers, herkend aan zijn metalen identiteitsplaatje. Duitse militairen hadden meestal een Erken-

ningsmarke van zink, Amerikanen een *dog tag* van roestvrij staal. Engelse soldaten zijn een stuk moeilijker te identificeren. Zij droegen een gegevensplaatje van geperst karton. „Soms kun je dan toch iemand identificeren aan een ring of een medaille die bij het lichaam worden gevonden.” Ook metaal van wapens of munitie leidt vaak tot vondsten. Daarom zijn deskundigen van de *Munitionbergungsdienst* (de Duitse explosievenopruimingsdienst) aanwezig.

Flokstra schrikt wel eens. Met name bij de vondst van Russische militairen. „Dan gaat het vaak om massagraven. Of een loopgraaf vol lichaamsdelen. De Russische soldaten waren echt kanonnenvlees. Ze overliepen vijandelijke stellingen puur door hun aantallen.”

Flokstra kan zich boos maken over de levendige handel in *dog tags* en *Erkennungs-marke* die op internet gaand is. Oorlogsouvenirs, gevonden door amateurs en te gelde gemaakt. „Je ontnemt daarmee wel een overledene zijn identiteit.”

In de zeventien jaar dat de VBGO bestaat, heeft ze 90 zoekacties gehouden waarbij de mannen in de oranje pakken 6.470 vermisten teruggevonden. Dat zijn er veel, gezien de zorgvuldige en langdurige procedures die moeten worden gevolgd. Gemiddeld duurt het ongeveer een jaar tussen het verzoek om naar een vermiste te speuren en de daadwerkelijke vergunning. Gesprekken met nabestaanden worden

gevoerd, oude kaarten en luchtfoto's bestudeerd. Toestemming van de landeigenaar moet worden geregeld.

Als het zo ver is, mogen mensen van de VBGO de soldaat opsporen en het lichaam op een archeologische wijze vrijleggen. Maar ze mogen zijn lichaam niet bergen.

„We roepen de politie erbij. En er komt een forensisch antropoloog bij. Soms wordt er nog dna-onderzoek gedaan om de identiteit vast te stellen. Hierna wordt het lichaam geborgen.” Zo wordt bij de vondst een Amerikaanse militair de berging, conform de regels, overgenomen door een Amerikaans bergingsteam. Ieder land regelt dat weer op zijn eigen manier. Flokstra pleit ervoor dit soort onderzoek, via de VBGO, ook in Nederland te doen. Dat gebeurt nu nog niet. „Het zou goed zijn als dat wel het geval was. Ik weet zo verschillende plekken waar vermisten liggen in de regio rond Nijmegen. Ik probeer nu iets op te zetten voor het grensgebied rond Kleef. Grensoverschrijdend, ook op Nederlands grondgebied. Want nu houdt het op bij de grens”, verzucht Flokstra.

„Alleen bij toevalstreffers worden nu vermiste soldaten geborgen door de Bergings- en Identificatiedienst. Ik ben bereid er me belangeloos voor in te zetten. Je denkt dat het al zo lang geleden is, maar het leeft wel degelijk nog. Je krijgt kippenvel als je een veteraan erover hoort vertellen. Er zijn nog honderden vermisten. Nog zoveel mensen die een dierbare missen.”

Skelet van een Russische gesneuvelde.